

Послання Львівського братства до братства Новоколястиківського

Як літературний твір це послання після Грушевського не вивчалось.

М. Смотрицький та його „Тренос“

Розділ зацікавлює насамперед вдалою спробою соціально-психологічного аналізу тієї популярності, яку „Тренос“ здобув у сучасників письменника, а також методикою, що її Грушевський застосує в пошуці об'єктивної естетичної оцінки трактату.

Грушевський схильється до думки, що сам автор читав „Θρηνος“ як „Тренос“, бо, „мабуть, вимова була Еразмова“. Йдеться про існування двох систем вимови давньогрецьких графем. Традиційну візантійську вимову (так звана „система Рейхліна“) зберегла православна традиція, і за нею θ читається як „ф“, а η як „і“. За системою ж Ераза Роттердамського θ читається як латинське „th“, а η як латинське „e“ (ε).

Постать Мелетія Смотрицького в останні десятиріччя привертала пильну увагу як білоруських, так і українських вчених. З праць перших назовемо лише монографії: *Прокошина Е. С. Мелетій Смотрицький*. Минск, 1966; *Короткий В. Г. Творческий путь Мелетия Смотрицкого*. Минск, 1987. Між авторами цих праць виникла полеміка про роки життя письменника. О. С. Прокошина наполягає, що це були 1572—1630 рр. (с. 36 та ін.), тимчасом як В. Г. Короткий більш аргументовано, на наш погляд, доводить, що Мелетій народився у першій половині 1577 р., а вмер 27 грудня 1633 р. (*Короткий В. Г. К биографии Мелетия Смотрицкого // Рус. лит. Л., 1982. № 2. С. 182—184*). У нас В. В. Німчук дослідив діяльність Мелетія Смотрицького як видатного вітчизняного філолога: *Німчук В. В. Граматика М. Смотрицького — перлина давнього мовознавства // Смотрицький Мелетій*. Граматика. К., 1979. С. 92—111. Див. також: *Абрамович С. Д. Мелетій Смотрицький та проблеми філологічної культури барокко // Українська література XVI—XVIII ст. та інші слов'янські літератури*. С. 137—160. Автор останньої праці, відволікаючись від зазначеної в її назві проблеми, необгрунтовано модернізує творчість письменника. П. К. Яременко в оглядовій праці «Мелетій Смотрицький: Життя і творчість» (К., 1986) і в спеціальній статті ставить перед собою мету довести, що „обвинувачення Смотрицького в ренегатстві хибне, позбавлене обгрунтованих доказів» (*Яременко П. К. До питання про еволюцію світогляду Мелетія Смотрицького // Українська література XVI—XVIII ст. та інші слов'янські літератури*. С. 96—116).

Фрагмент „Треноса“ (в читанні видавця-„Триноса“) в перекладі із старопольської мови В. І. Крעותня та Р. П. Радішевського надрукував В. І. Крעותень (*Укр. література XVII... С. 67—92, 222—226*). Бібліографія: *Махновець*. Давня... С. 547—554.

Сучасна сатира: Промова Мелешка

Головна думка Грушевського — це твір, що висміює «анакронізми з різних ведмежих кутів» — не була прийнята радянськими дослідниками. Білоруський вчений А. В. Коршунов доводить навіть, що „Промова Мелешка“ „в основних своїх рисах цілком відповідає історичному Іванові Мелешку. Найімовірніше в основі літературного твору лежать справжні записи депутата сейму Івана Мелешка. Пізніше ж невідомий автор опрацював ці матеріали, надавши їм літературну форму“ (*Коршуною А. В. Гістарычна*